Sport- en Preventie Akkoord Zeist
Samen naar een gezond en sportief Zeist

Herijking Sportakkoord Zeist

Vooraf

'Samen naar een gezond en sportief Zeist', dat is de titel van het sport- en preventieakkoord dat in februari 2022 in Zeist gesloten en gepubliceerd is. Aan deze missie hebben 54 organisaties zich verbonden. Organisaties die allemaal vanuit hun intrinsieke motivatie, maar nog meer vanuit hun gemeenschappelijke streven, werken aan positieve gezondheid van alle inwoners van Zeist.
Na een kleine anderhalf jaar kunnen we een eerste balans opmaken door middel van een herijkingsopgave die onderdeel vormt van het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het tweede landelijke sportakkoord.

Wij zijn in Zeist, vergeleken met de meeste gemeenten, wat later gaan deelnemen aan het sportakkoord, maar hebben dat vanaf de start wel direct integraal gedaan: een samenspel van sport en bewegen, gezondheid en preventie en sociale basis.
En daar plukken wij ook de vruchten van. Er is in de afgelopen anderhalf jaar veel ervaring opgedaan binnen en buiten het gemeentehuis met integraal samenwerken en domein-overstijgend werken op het grensvlak van sport en bewegen, onderwijs, welzijn, bestaanszekerheid, zorg en preventie. Deze ervaring zetten wij in het voorjaar en de zomer van 2023 in om een integraal plan van aanpak voor de brede SPUK (GALA, sociale basis en Sport en Bewegen) op te stellen, dat wij medio september indienen bij VNG/VSG.

De herijking van SPAZ loopt vooruit op dit plan, en is hier dan ook input voor. Dit document doet verslag van deze herijking van het Sport- en Preventieakkoord Zeist (SPAZ, zie bijlage 1). Het SPAZ zetten wij de komende jaren voort. Oftewel, het sport- en preventieakkoord Zeist verandert niet qua ambitie, doelen en opzet. Wel brengen wij door middel van de herijking accenten aan zoals bedoeld in de landelijke herijkingsopgave. Dat zijn deels ook aanvullingen op datgene wat we al doen.

Dit document is opgebouwd uit vier delen.

Deel 1 is een quick scan in de vorm van tussenevaluatie: een blik naar het recente verleden, de eerste ervaringen met het SPAZ.

In deel 2 maken wij een aantal inhoudelijke keuzes en werpen wij een blik vooruit op basis van een verkennende toekomstvisie.

Tot slot gaan wij in deel 3 in op de herijkingsopgaven die wij maken in het kader van de brede SPUK regeling van het ministerie van VWS voor het onderdeel lokaal sportakkoord. Deze sluiten inhoudelijk aan op de tussenevaluatie en de inhoudelijke keuzes.

In deel 4 maken wij de belangrijkste actiepunten zichtbaar per doelstelling.

Voor deze herijking heeft een documentenanalyse plaatsgevonden van beleidsdocumenten, rapportages en voortgangsverslagen van het SPAZ. Daarnaast is een 15-tal interviews afgenomen met vertegenwoordigers van Sportief Zeist, gemeente Zeist (wethouder Sport, Zorg e.a., wijkmanagers, beleidsmedewerkers Sport, Onderwijs, Zorg en Sociaal Domein), GGDrU, Meander Omnium en een groep sportaanbieders.

Deel 1: Tussenevaluatie

Ambities en werkwijze

SPAZ kent drie ambities:
- Gezonde leefstijl
- Inclusief sporten en bewegen
- Vitale sportaanbieders.

Aan elk van deze ambities hebben wij met onze samenwerkingspartners tien concrete doelstellingen gekoppeld, en aan deze doelstellingen zijn programma's en projecten verbonden. Binnen dat kader kunnen organisaties (clubs, instellingen) aanvragen doen om in aanmerking te komen voor een uitvoeringsbudget. Dit is nadrukkelijk bedoeld als aanjaagpremie. Cofinanciering, in geld, menskracht of anderszins, is een randvoorwaarde.
Onze aanpak is daarmee hybride: zowel top-down – wij ontwikkelen en voeren uit bij clubs, in de wijken en op scholen – en bottom-up; clubs en instellingen kunnen een projectvoorstel doen om voor een financiële bijdrage in aanmerking te komen. Uitgangspunt is steeds dat het maatschappelijk middenveld van clubs, scholen, instellingen en lokale professionals in zorg en welzijn het uiteindelijk zelf kan dragen. Borging dus.

Recent heeft een tussenevaluatie plaatsgevonden van het SPAZ (zie bijlage 2: Update januari 2023: Samen naar een gezond en sportief Zeist). Daarin staat voor 63 actiepunten aangeven welke status deze hebben: (a) concreet plan van aanpak, (b) afspraak – just do it, of (c) voorzet / in ontwikkeling. De meeste actiepunten zijn in ontwikkeling of uitvoering genomen. Het Zeister akkoord is daarmee daadwerkelijk in de uitvoeringsfase gekomen.

Organisatie

De governance van het SPAZ kent drie gremia (zie organigram in bijlage 3):
- Bestuurlijke kerngroep
- Kernteam SPAZ
- Partnergroep SPAZ

In juni 2023 is een bestuurlijke kerngroep bij elkaar gekomen, met daarin Meander Omnium, Sportief Zeist, GGDrU, KunstenhuisIdea, vertegenwoordigers uit het onderwijs en de gemeente Zeist. Deze kerngroep bewaakt de strategische kaders en stuurt waar nodig bij.

Het kernteam SPAZ bestaat uit een ambtelijke vertegenwoordiging (beleid en strategie) en afgevaardigde van de uitvoeringsorganisaties (coördinatie en uitvoering van activiteiten). Het gaat hierbij om de gemeente Zeist, GGDrU en Sportief Zeist.
De partnergroep is samengesteld uit de meest betrokken organisaties die een rol spelen in de uitvoering.

Sportief Zeist voert in opdracht van de gemeente Zeist en de betrokken stakeholders de coördinatie van het SPAZ uit. Dat wil zeggen: aanjagen, ontwikkelen en ondersteunen. Uiteindelijk voeren lokale organisaties het SPAZ uit (borging).

Aan de partnergroep zijn onder meer Meander Omnium (welzijn), Altrecht (GGZ), Unicum (huisartsenzorg) en vele sportaanbieders verbonden. Betrokken clubs zijn onder andere hockeyverenigingen ZSV Schaerweijde en Phoenix, voetbalverenigingen SV Saestum, Jonathan en ZSC Patria, atletiekvereniging Fit Zeist, tennisvereniging Griffensteyn, Slimani Gym en tafeltennisclub ZTTV.

Een sportplatform (zie verderop in dit document) waarop Zeister sportaanbieders de krachten in organisatorisch opzicht gezamenlijk bundelen is in ontwikkeling.

Wat is bereikt? Een aantal goede voorbeelden

Het afgelopen jaar is bij tennisvereniging TV Griffensteijn een speciaal tennisuur voor dementerende ouderen gestart, waarbij inmiddels tientallen dementerende ouderen én hun mantelzorgers een fijne plek voor ontmoeting en beweging hebben gevonden. Ook is er vanuit de lokale coalitie Kansrijke Start ingezet op bewustwording rondom alcohol en roken in de geboortezorg. Daarnaast is er afgelopen periode gewerkt aan een werkinstructie gezonde leefstijl voor zorgprofessionals, zoals huisartsen, leefstijlcoaches en sociaal werkers. Professionals kunnen daarin eenvoudig zien welk aanbod er in Zeist is op het gebied van gezonde leefstijl. Deze werkinstructie is door velen met positieve reacties ontvangen. Ook dragen we vanuit het Sport- en Preventieakkoord bij aan online jongerenwerk, waar jongeren laagdrempelig hulpvragen kunnen stellen en elkaar online kunnen ontmoeten. Dit bevordert het mentaal welbevinden van jongeren.

Ook via het onderwijs worden veel kinderen in gemeente Zeist bereikt met gezonde en sportieve activiteiten. Via bijvoorbeeld tijgergym (motorische ontwikkeling voor de allerjongsten), pauzesport, moestuinieren en leefstijllessen.
Er is een buurtsportcoach voor aangepast sporten aangesteld, die met aanbod van maar liefst 20 sportclubs en -organisaties in enkele maanden al zo'n 80 mensen met een beperking aan het sporten heeft geholpen. Zo is onder andere zwemmen voor inwoners met een visuele beperking gestart.

Een aantal specifieke voorbeelden waarbij (co)financiering vanuit het Sport- en Preventieakkoord plaatsvond, zijn:

- Wekelijks sportaanbod voor mensen bij Altrecht, instelling voor geestelijke gezondheidszorg;
- Het starten van tijgergym op groep 1 en 2 van het basisonderwijs en kinderopvanglocaties, t.b.v. de motorische ontwikkeling;
- Alle bushokjes rookvrij (incl. aanduiding met stoeptegel);
- Buurtfitness (een laagdrempelig beweeguurtje in de wijk), i.s.m. Meander Omnium;
- Aangepast sportaanbod voor inwoners met een handicap;
- Ondersteuning van de kinderopvang: laagdrempelige ondersteuning pedagogisch medewerkers t.a.v. beweging;
- MQ-scan in het basisonderwijs, waarmee de motorische ontwikkeling van kinderen op het basisonderwijs gemeten kan worden;
- Ondersteuning van de Boswerf bij Groen doet Goed projecten (o.a. moestuinieren voor kinderen op het PO).

Uit: Raadsinformatiebrief Sport- en Preventieakkoord Zeist (9 mei 2023)

Deel 2: Blik vooruit

Inhoudelijke keuzes

Inhoudelijk blijven de ambities van SPAZ de komende jaren (2023 – 2026) overeind. Deze ambities zijn immers geheel in lijn met de bundeling van GALA (gezond en actief leven akkoord) sociale basis, en sport en bewegen in één brede SPUK regeling waar de gemeente Zeist aan deelneemt. Lokale samenwerking tussen het medisch domein, zorgdomein, sociaal domein en sportdomein staat hierin centraal om positieve gezondheid een stimulans te geven, preventie te stimuleren en zorg waar nodig te kunnen blijven bieden. De drie hoofdambities van het SPAZ geven daar inkleuring aan en kunnen beschouwd worden als ambities waar we voor de langere termijn aan werken: gezonde leefstijl, inclusief sporten en bewegen, en vitale sportaanbieders.

In principe gelden deze ambities voor alle inwoners van Zeist: van 0 – 100 jaar.
Onze speciale aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen waarvan wij weten dat hun gezondheid lager scoort dan gemiddeld, zij een minder gezonde leefstijl hebben, en minder vaak sporten en bewegen. Wij willen positieve gezondheid terug laten komen in alle sectoren en beleidsvelden, en daarmee een gezonde leefstijl voor alle groepen, maar de kwetsbare voorop, laagdrempelig en haalbaar maken. Zodat de gezonde keuze een makkelijke keuze wordt.

Sport en bewegen zijn daarin essentieel. In het integrale plan van aanpak (september 2023) zal dan ook duidelijk worden dat we hierin blijven investeren, ook via het SPAZ. De maatschappelijke uitdagingen voor lokaal bestuur en lokale instellingen zijn tegelijkertijd een uitdaging voor de sport- en beweegsector. Wij zijn hiervoor in Zeist de goede weg al ingeslagen. We hebben de governance grotendeels op orde, we hebben een fraai uitvoeringsprogramma (zie update SPAZ en integraal plan van aanpak in ontwikkeling) en we hebben veel betrokken organisaties die klaar staan om een bijdrage te leveren.

In februari 2023 waren meer dan 60 organisaties met meer dan 100 mensen aanwezig bij het kennis- en netwerkfestival bij Achmea in Zeist om de voortgang van het SPAZ weer een impuls te geven. Aanwezig waren partijen die actief zijn in en rond de sectoren van sport en gezondheid, zoals het welzijnswerk, buurtsportcoaches, belangenverenigingen, sportverenigingen, ondernemers in de sport, kinderopvang, fysiotherapeuten en een huisarts. Er zijn goede voorbeelden gedeeld, met als doel elkaar te inspireren en te laten zien wat er al vanuit het Sport- en Preventieakkoord bereikt is. Er melden zich op deze avond ook weer nieuwe partners, zoals Mijn Leven 2.0, ROC Midden-Nederland, Stichting Epic Youth, SHS Geronimo Zeist, Alzheimer Nederland Zeist en Omstreken, Stichting Kerk en Samenleving Zeist en Sunny Road.

De grootste uitdaging blijkt te zitten in verbinden, samenwerken en een persoonsgerichte benadering.

Integraal werken blijkt lastiger dan het lijkt. Er valt veel te winnen bij een wijkgerichte werkwijze waarin zorg, welzijn, wonen en vrijetijd (sport en bewegen) elkaar goed weten te vinden. De sport- en beweegsector, voor een aanzienlijk deel een sector met vrijwilligers, krijgt hierbij ondersteuning vanuit Sportief Zeist. De verenigingssport blijkt deze ondersteuning hard nodig te hebben.
Daarnaast bestaat een steeds groter deel van het sportaanbod uit particuliere, deels commerciële sportaanbieders, die ook de doelgroepen van het SPAZ weten te bereiken. Ook die willen wij meer betrekken in het SPAZ.
Samenwerking tussen de wijkmanagers, scholen in het basis- en voortgezet onderwijs, kinderopvang, Meander Omnium, Altrecht, Unicum, Sportief Zeist en ons lokale sportaanbod verdient dus nog meer aandacht in de praktijk van alledag.

Toekomstvisie

Laat duidelijk het volgende duidelijk zijn. Om de wachtlijsten in de zorg aan te pakken, om de kwaliteit van de zorg op peil te houden of te verhogen, om de zorg betaalbaar te houden, maar vooral ook om de kwaliteit van leven van zoveel mogelijk mensen te verhogen, is meer inzet op een gezonde leefstijl, op positieve gezondheid, een opgave die we met alle urgentie oppakken. Nu, morgen en overmorgen, en niet met een vrijblijvende stip op de horizon van 2040. Daar hebben we alle professionals, vrijwilligers en betrokken wijkbewoners bij nodig. En daar spelen alle sectoren een rol in, van supermarkt tot huisarts, van diëtist tot buurtsportcoach, van jongerenwerker tot thuiszorgmedewerker en van wijkmanager tot voetbaltrainer.

Sportief Zeist heeft als aanjager en kartrekker veel in gang gezet met zijn buurtsportcoaches in de wijken waar kinderen en jongeren minder vaak sporten, met zijn JOGG-coach, met zijn verenigingsondersteuner (voortaan: clubondersteuner) en met zijn coach voor aangepast sporten. En daar zit ook nog eens goede aansturing op, zowel vanuit de preventieopgave als vanuit het sportbeleid.
Die lijn trekken we door, en zal nog meer moeten landen bij de partijen in het veld, in de wijken, op de (open) sportparken, in de openbare ruimte en in de zalen en wijkcentra. Health and sports in all policies…. dat is een begin, in het beleid. Dat zal ook een uitgangspunt vormen van een nieuwe beleidsvisie Sport, bewegen en gezondheid (eind 2023/ begin 2024). Sport en bewegen in heel Zeist voor alle Zeistenaren, als doel en als middel. In die visie zal het accommodatiebeleid en de ruimtelijke component van sport- en beweegbeleid nadrukkelijker worden afgestemd op SPAZ en sport- en beweegstimulering (de programmatische kant van het beleid).

Deel 3: Herijkingsopgaven

Randvoorwaarden regeling lokaal sportakkoord/ uitvoeringsbudget
Wij beschikken over een kernteam dat de regie voert over de herijking en uitvoering van het lokaal Sportakkoord. Dit kernteam bestaat uit vertegenwoordigers van:

- de gemeente (sport, sociaal domein)
- lokale sportsector (Sportief Zeist)
- GGDrU.

Vanuit dit **kernteam** vindt binnen de gemeente Zeist afstemming plaats met Bestaanszekerheid en Onderwijs. Daarnaast is er regelmatig overleg met wijkmanagers.

Wij vervullen de functie **coördinator sport en preventie** al in ons huidige model. Beleidsmatig is deze functie belegd bij de accountmanager Sport. Hij treedt vanuit het domein sport en bewegen op als 'linking pin' met het sociaal domein (zorg, welzijn, bestaanszekerheid en ook onderwijs).
En als liaison naar buiten (implementatie en coördinatie van de uitvoering), met sportaanbieders en met organisaties in zorg en welzijn, is dat de coördinator van Sportief Zeist.
Contact met de coördinator is daarmee via: Accountmanager Sport, Sander Kloos, S.Kloos@zeist.nl

Deze twee functionarissen coördineren gezamenlijk het lokaal sport- en preventieakkoord. Zij zijn vanzelfsprekend nauw betrokken bij het **herijken** van dit akkoord. De coördinator sport en preventie (accountmanager sport) nam het voortouw en coördineerde en begeleidde deze herijking.

De gemeente Zeist werkt mee aan activiteiten rondom **monitoring en evaluatie** die in het kader van het Sportakkoord en de Brede SPUK plaatsvinden in de periode 2023-2026. Wij monitoren ons sport- en preventieakkoord ook zelf door middel van regelmatige updates van de uitvoeringskalender. Bovendien heeft GGDrU de opdracht om in Zeist in de volle breedte van GALA, sociale basis en sport en bewegen (brede SPUK, integraal plan van aanpak) lokale en regionale cijfers aan te leveren die het beleid onderbouwen. GGDrU voert hiertoe enquêtes uit en organiseert panelgesprekken.

Met de volgende herijkingsopgaven gaan wij in de periode 2023 – 2026 aan de slag, aansluitend op de koers zoals die met het SPAZ in gang is gezet.

Het fundament op orde

Hoe versterken wij het fundament (vitale sportaanbieders, duurzaam beleid) van de lokale sportsector? Veiligheid, toegankelijkheid en kwaliteit van sport- en beweegaanbod achten wij van groot belang, en vormen in ons akkoord een randvoorwaarde om maatschappelijk actief te kunnen zijn.
Wij willen sportclubs nadrukkelijker betrekken bij het sport- en preventieakkoord. In het eerste jaar hebben 15 sport- en beweegaanbieders een prominente rol als partner gespeeld in de uitvoering. Daarnaast hebben minstens evenveel clubs een rol gespeeld in de uitvoering.

Dat moeten er in de komende jaren ten minste, bij elkaar, 75 worden. In Zeist zijn ongeveer 150 sport- en beweegaanbieders actief. Wij nodigen hen allemaal uit om mee te doen, en bieden daartoe ondersteuning aan die nodig is en binnen onze capaciteiten past. Dit geldt zowel voor de verenigingssport, als voor de ondernemende sportaanbieders. Deze laatste groep is de afgelopen decennia ook in Zeist sterk gegroeid en willen wij nauwer bij het SPAZ betrekken.

De clubondersteuner van Sportief Zeist speelt een belangrijke rol bij het betrekken van alle sportaanbieders bij het sport- en preventieakkoord. In 2023 brengt hij het sport- en beweeglandschap van Zeist in kaart, maakt kennis met besturen en ondernemers en onderzoekt daarbij de kansen en mogelijkheden voor deelname aan het SPAZ.
In samenwerking met de adviseur lokale sport in de regio Utrecht wordt gekeken welke services vanuit het landelijke sportakkoord aan clubs geboden kunnen worden. Voor Zeist blijven de belangrijkste pijlers van clubondersteuning:

- Aandacht voor ledenwerving/ klantenbinding
- Bestuur en financiën (bestuurscoaching, financieel beleid)
- Vrijwilligersbeleid (vinden, binden, boeien).

Clubondersteuning en het maatschappelijk activeren van clubs gaan hand in hand. Uitdaging in Zeist zit hem onder andere in:

- Een proactieve rol als gezonde club: dit is een club met een gezonde kantine op een rookvrije accommodatie. Elementen zijn bijvoorbeeld gezond drinken en voedsel, en een bewust alcoholbeleid (NIX 18).
- Clubs als samenwerkingspartner bij Sjors Sportief en andere onderwijs-en-sport-samenwerkingen. Meer clubs in Zeist moeten zich verbinden aan sportstimuleringsprojecten zodat alle kinderen bij clubs kunnen sporten.
- Clubs als samenwerkingspartner in de wijken waar veel mensen wonen met een lagere SEP. Buurtsportcoaches en clubs kunnen juist hen een duurzaam aanbod bezorgen. Onder andere jongeren tussen de 15-25 jaar en kwetsbare ouderen vormen hierin doelgroepen.

Om deze rol te spelen is een sterke cluborganisatie (fundament op orde) van belang. Clubs die deze rol willen spelen, komen voor clubondersteuning in aanmerking. Sportief Zeist organiseert deze ondersteuning. Tegelijkertijd werken wij in Zeist aan een betere samenwerking tussen sportaanbieders en aan meer coördinatie, toegang en kwaliteit van clubondersteuning (een-loketfunctie). Deze beide punten komen later aan de orde. De verenigingsmonitor (of sportaanbiedersmonitor) Zeist maakt jaarlijks inzichtelijk in hoeverre clubs hun fundament op orde hebben, en maatschappelijk en sportief actief zijn.

Het vergroten van het bereik

Hoe vergroten wij het bereik (draagvlak partners, deelname partners) van het lokale Sportakkoord? Hoe zorgen we ervoor dat het aantal mensen die we in beweging brengen groeit? Het gaat hierbij om het aanspreken van nieuwe doelgroepen en groepen mensen die te weinig sporten en bewegen.
Met het sport- en preventieakkoord zijn wij naar onze ervaring de goede weg ingeslagen. We slagen erin partijen te interesseren en te prikkelen en met elkaar in contact te brengen, maar het is niet genoeg. Het kan meer en beter. De uitgangspositie is echter goed. Sportief Zeist is de motor die de beweging aanjaagt en ondersteunt, binnen (integrale) kaders die door kernteam en stuurgroep zijn vastgesteld. De olievlek moet echter groter worden, en de eigen verantwoordelijkheid (borging) van geïnteresseerde partijen moet beter.

Hiertoe stellen wij de volgende strategie voor:

- Het partneroverleg beter benutten om draagvlak te vergroten en verdiepen.
- In de opdrachtverlening aan Sportief Zeist opnemen dat te allen tijde borging van activiteiten plaatsvindt bij het maatschappelijk middenveld (sportaanbieders, welzijn, zorg, onderwijs), en daar streefcijfers aan koppelen, bijvoorbeeld X sportclubs nemen deel aan Sjors Sportief, Y clubs hebben een gezonde sportaccommodatie.
- Concrete afspraken opnemen in de opdrachtverlening aan de welzijnsorganisatie over haar rol in het kader van het SPAZ.
- Concrete vervolgafspraken maken met lokale organisaties tijdens het jaarlijkse kennis- en netwerkfestival SPAZ.
- Ontwikkelen en toepassen van een praktische communicatiestrategie om het bereik van het SPAZ onder de inwoners van Zeist te vergroten.

Dit zijn op zichzelf geen grootse veranderingen ten opzichte van de ingeslagen koers. Dit is eerder een bevestiging en verduidelijking. Sportief Zeist en de professionals (JOGG coach, clubondersteuner, buurtsportcoaches) werken in principe vanuit een aanjaag-, verbind-, overdracht- en borgingsproces. Het is aan te bevelen om daar meer partijen aan te koppelen zodat de olievlek groter wordt en meer inwoners worden bereikt. Clubs kunnen daar ook op worden aangesproken worden. De gemeente onderhoudt hier immers ook een (tenminste indirecte) subsidierelatie mee.

Het vergroten van het bereik kunnen wij verder voeden door in het kernteam de relatie met wijkmanagers, eerstelijnszorg, jeugdzorg, GGZ en onderwijs explicieter te maken. Dat kan door hier één of meer medewerkers voor te rekruteren, of door deze sectoren gericht en met regelmaat te agenderen.

In het partneroverleg kan vervolgens de volgende stap worden gezet door sport en preventie beter te verbinden via lokale samenwerking tussen verschillende partners met sport- en beweegaanbieders. Sportief Zeist kan hiertoe capaciteit inzetten, en de partners kunnen eigen tijd investeren. Langs die lijn moet het mogelijk zijn meer mensen te bereiken en toe te leiden naar regulier sport- en beweegaanbod. Denk hierbij aan jongerenwerk en een buurtsportcoach, huisarts en beweegtherapeut of spelleider, ouderenzorg en beweegagoog, kinderopvang en gymclub etc. Sportief Zeist kan hierbij steeds de verbindende schakel zijn.
Het reguliere sportaanbod (ondernemers en sportverenigingen) komt hier ook voor in aanmerking. De clubondersteuner doet hiervoor de intake, onderzoekt en bespreekt hiervoor de wensen en mogelijkheden van de clubs in Zeist.

Benutten maatschappelijke betekenis sport

Hoe benutten wij in Zeist de betekenis van sport op lokaal niveau zo goed mogelijk? Voor ons heeft dit vooral betrekking op de verbinding met en tussen domeinen die de brede SPUK regeling bestrijkt (zorg, sport en bewegen, sociaal domein, onderwijs, gezondheid). De maatschappelijke betekenis van ons sport- en preventieakkoord zien wij vooral in:

- Een gezonde leefstijl die leidt tot meer menselijk geluk
- Een sterkere sociale basis met meer contact en binding
- Volop kansen voor de opgroeiende jeugd.

Positieve gezondheid hebben wij hierbij in het centrum van de aandacht geplaatst. Sport en bewegen is daar onlosmakelijk mee verbonden, net als het bevorderen van gezond eten, alcoholmatiging en tegengaan middelengebruik, en stoppen met roken. Met sport en bewegen (waar gelukkig veel mensen een positieve connotatie mee hebben, in tegenstelling tot dingen die “niét mogen”) kunnen wij via onze partners in de wijken veel mensen bereiken. Hiermee bouwen wij voort op de ingezette koers met het sport- en preventieakkoord.

Wij willen nadrukkelijker in de komende jaren van het SPAZ de relaties leggen en benutten tussen:

- De eerstelijns-zorg (huisartsen, fysiotherapeuten, diëtisten, beweegtherapeuten) en lokaal sportaanbod (Sportief Zeist, clubs, ondernemers in de sport)
- Wijkgericht werken en welzijnswerk (inclusief kinderopvang) met lokaal sportaanbod
- Sportaanbieders en Sportief Zeist, samen met gezondheidsinstellingen
- Basis- en voortgezet onderwijsscholen en Sportief Zeist met sportaanbieders.

Voorgenomen activiteiten in dit kader zijn:
- Samen met stichting Lifegoals: Buurtfitness in de wijk uitbreiden.
- Kennismaking sportaanbod voor jongeren: Start campagne Try-out (soort Sjors Sportief voor jongeren).
- Aansluiting bij coalitie 'Eén tegen eenzaamheid'. Sportclubs als actieve partner in het projectplan om meer mensen bewust te maken van eenzaamheid (om zich heen), waarbij sportclubs als gastheer fungeren van rondreizende tentoonstelling. En waarbij het sportaanbod onderdeel vormt van aanbod om eenzaamheid tegen te gaan.
- Wachtruimten van consultatiebureaus in Zeist worden beweegstimulerend gemaakt, om kinderen tijdens het wachten te laten bewegen, als positieve gespreksstarter van wat ouders kunnen doen om motoriek van hun kinderen te verbeteren.
- Organisatie Sport- en Cultuurfestival om -bij aanvang sportjaar- alle sportclubs op feestelijke manier te promoten.
- Sport(aanbod) voor ouderen is een onderwerp tijdens door Kerk & Samenleving georganiseerde avonden.
- Sportclubs gaan aan de slag met Gezonde Sportaccommodaties: kennisavond NOC*NSF en Team Fit en aansluitend begeleidingstraject, in aansluiting op gemeente-brede projectplan Nix<18.
- Sportaanbod voor mensen met een beperking staat op één overzicht en wordt door diverse partners actief gepromoot (vb. door MijnLeven2.0)
- Voorbereiding organisatie gezondheidsfestival voor ouderen, waarbij zij een fitheidstest uitvoeren en persoonlijk beweegadvies krijgen, en vervolgens kennismaken met divers sportaanbod (ook: gezondheidschecks zoals bloeddruk meten, bloedsuiker prikken en gehoor- en gebitschecks).

Deze voorbeelden van activiteiten in uitvoering en in voorbereiding geven een goed beeld van de diversiteit in het SPAZ met als centrale focus positieve gezondheid, en de intensivering die wij voorstaan.

Betrekken lokale partners

Uit bovenstaande moge duidelijk zijn dat wij bij de herijking van SPAZ streven naar het betrekken van het merendeel van sportclubs, ondernemers in de sport en maatschappelijke instellingen. Dat is zichtbaar de voorgestane uitrol van het akkoord, dat in principe de hele lokale gemeenschap aangaat. Het kennisfestival Gezond en Sportief Zeist geeft daar ook duidelijk blijk van. Dit festival willen wij jaarlijks laten terugkeren.

Sociale veiligheid en integriteit

De gemeente Zeist onderstreept het belang van een veilige en integere sport. Zij wil in de komende periode, in samenhang met een nieuwe beleidsvisie Sport, bewegen en gezondheid en in dialoog met de lokale sportaanbieders komen tot een gezamenlijk plan van aanpak 'Veilige en integere sport'. Inzet daarbij zal zijn om de sociale veiligheid en integriteit op lokaal niveau bij alle sportaanbieders waarmee de gemeente een relatie heeft te stimuleren en ondersteunen. De clubondersteuner van Sportief Zeist zal hierin een coördinerende rol spelen. In de kennismakingsronde langs de sportaanbieders in Zeist zal veiligheid en integriteit een van de te bespreken onderwerpen zijn.
Wij zullen hierbij de basiseisen sociale veiligheid onder de aandacht brengen en, in samenspraak met de adviseur lokale sport, onderzoeken wat nodig is om deze basiseisen in Zeist te implementeren.

Dit basispakket bestaat uit:
- VOG voor alle trainers en begeleiders van jeugd en kwetsbare groepen
- Aanstellen van een vertrouwenscontactpersoon
- Toepassen van een gedragscode
- E-learning volgen door het bestuurlijk en technisch kader.

Wij vinden het belangrijk dat sportaanbieders hier hoge urgentie aan geven, deze uitdaging gezamenlijk oppakken, en elkaar inspireren met goede voorbeelden. Zo gaan wij grensoverschrijdend gedrag tegen en werken wij samen aan een positieve sportcultuur.

Clubondersteuning

Met de aanstelling van één lokale clubondersteuner bij Sportief Zeist hebben wij beperkte capaciteit beschikbaar om generieke, tak-van-sport-overstijgende vraagstukken aan te pakken. Juist vanwege deze beperkte capaciteit vinden wij het belangrijk dat gemeente/ lokaal kernteam, lokale clubondersteuning en adviseur lokale sport in gesprek gaat om de toegang, coördinatie en kwaliteit van clubondersteuning op lokaal of regionaal niveau te optimaliseren. In feite hebben wij met onze clubondersteuner bij Sportief Zeist de basis voor één loket. Met Sportief Zeist en de adviseur lokale sport gaan wij bespreken hoe wij de back office hiervan zo goed mogelijk kunnen inrichten voor dienstverlening aan alle sportaanbieders in Zeist, inclusief ondernemende sportaanbieders. En in de uitstraling moet duidelijk worden dat de clubondersteuning er is voor alle soorten vragen en verzoeken van clubs, inclusief de sport-specifieke. Samenwerking met de sportbonden, andere clubondersteuners en maatschappelijke partners is voortdurend punt van aandacht achter de schermen van het loket voor clubondersteuning.

In het kader van het Nationaal Sportakkoord blijft de mogelijkheid voor lokale sportaanbieders bestaan om services aan te vragen bij NOC*NSF voor het versterken van (de organisatie van) het lokaal sport- en beweegaanbod. De daadwerkelijke aanvraag van services is in handen van de coördinerende clubondersteuner van Sportief Zeist. Hij houdt het overzicht over de aanvragen en stemt die waar nodig op elkaar af. Tot deze services behoren onder andere bestuurscoaching, clubkadercoaching, vrijwilligersbeleid, lokale samenwerking sportaanbieders, kaderopleidingen, procesbegeleiding en themagerichte ondersteuning (inclusie, duurzaamheid, sociale veiligheid). Deze services zijn in principe, tot een bepaald maximum, kosteloos aan te vragen.

Lokaal sportplatform

Recent zijn wij een traject gestart om te onderzoeken welke vorm van lokale samenwerking tussen sportaanbieders het meest passend is. Wij hebben daarbij een sportplatform voor ogen dat de lokale sport- en beweegaanbieders samenbrengt met het oog op samenwerking, één aanspreekpunt voor en met de gemeente, en belangenbehartiging. Een bekende vorm hiervan is een lokale sportraad die ooit in veel gemeenten actief was.

Er is inmiddels een outline voor een dergelijk platform (5 à 8 leden) opgesteld met een aantal betrokken vertegenwoordigers uit het sport- en beweegdomein in Zeist. Dit platform geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeente, werkt nadrukkelijk samen met maatschappelijke partners (zorg, welzijn, preventie, onderwijs) en verkent en benut de maatschappelijke kracht van sport in Zeist. Lokale samenwerking tussen sport- en beweegaanbieders, kennisuitwisseling, thema's agenderen en krachten bundelen binnen het SPAZ zijn belangrijke opgaven van dit platform in oprichting. In de loop van 2023 zal dit platform verder gestalte krijgen en daarmee ook een plek verwerven in het kernteam van het SPAZ. Samenwerking tussen dit platform en Sportief Zeist is essentieel voor de slagkracht van dit gremium.

Inzet lokale functionarissen BRC

Wij verbinden onze lokale functionarissen sport en bewegen (ondergebracht bij Sportief Zeist) aan het lokale sportbeleid en het SPAZ, zoals in dit document ook is uitgewerkt. Dit betreft in essentie de JOGG-coördinator, functionaris Aangepast sporten, buurtsportcoaches, clubondersteuner en teamcoördinator Sport en Preventie.

Deel 4: Actiepunten herijking SPAZ

In dit laatste deel van de herijking staan de belangrijkste actiepunten van het SPAZ benoemd voor elk van de tien doelstellingen.

I - Gezonde leefstijl

1. Van jongs af aan vaardig in bewegen

- MQ tests bij alle kinderen in het basisonderwijs, met daarop volgend – voor wie dat nodig is - passende interventies (MRT, Sjors Sportief, JOGG)
- Deskundigheidsbevordering bewegingsvormen/ - lessen voor personeel van alle kinderopvang/ naschoolse opvang in samenwerking met Sportief Zeist

2. Meer bewegen

- Intensiveren en verder uitbreiden buurtfitness en calisthenics in alle gebieden met bewoners met gemiddeld lagere SEP. Sportief Zeist en Meander Omnium slaan handen hiervoor ineen, in samenwerking met fitnessondernemers.
- Gemeente Zeist inventariseert in samenspraak met Platform Ondernemende Sportaanbieders alle sport- en beweegaanbieders (inclusief therapeutisch- en zorgaanbod) in de gemeente. In samenspraak maken zij afspraken over inzet van ondernemende sportaanbieders in het kader van SPAZ.

3. Gezond Gewicht

- Implementatie van de gezonde sportkantine, gezonde school en gezonde kinderopvang op alle plekken in Zeist met ondersteuning van Sportief Zeist, JOGG, de scholenkoepels en kinderopvangbranche. Hiertoe worden bestaande methodieken toegepast.
- Versterken van het netwerk en de werkwijze van de Gecombineerde Leefstijl Interventie in Zeist (GLI, vergoed door zorgverzekeraars) als probaat middel zodat mensen met overgewicht gezonder eten en drinken en meer bewegen. Verbeterpunten zijn betere doorverwijzing door huisartsen, uitbreiding netwerk beweegaanbieders, uitbreiding capaciteit leefstijlcoaches en ontwikkeling GLI voor kinderen in samenspraak met JOGG.

4. Verantwoord middelengebruik

- Toewerken naar rookvrije sportaccommodaties in heel Zeist, bij elke club en voor elk evenement. Sportief Zeist biedt hierbij ondersteuning.
- Bij gezonde sportkantines en voor alle sportclubs die meedoen met SPAZ geldt: verantwoord alcoholbeleid, dus ook NIX<18. Sportaanbieders dragen hier zelf verantwoordelijkheid voor. Sportief Zeist faciliteert het proces hiernaartoe.

5. Mentaal welbevinden

- Mentaal welbevinden krijgt mede door de gevolgen van COVID extra aandacht met passende sport- en beweegarrangementen voor groepen die dit aangaat. Hiertoe maken de partners van SPAZ een overzicht en analyse van doelgroepen, prioriteiten en passende arrangementen, zodat een netwerkstrategie kan worden ontvouwd.
- In het kader van “één tegen eenzaamheid” wordt de lokale coalitie voortgezet en geborgd, zodat het samenwerkingsverband, signaalpunt Zeist, huisbezoeken en Join Us mensen kan verbinden, onder meer met sportieve activiteiten.

II - Inclusief sporten en bewegen

6. Passend sport en beweegaanbod voor iedereen

- Sport en bewegen voor mensen met een fysieke beperking of psychische aandoening, met een minimuminkomen, migratieachtergrond of LHBTIQ+ blijven prioriteit hebben. Sportief Zeist, sportaanbieders en zorg- en welzijnsinstellingen slaan handen ineen om sportaanbieders (ook de ondernemende!) toegankelijk te maken voor iedereen. Kortingsregelingen en sportfondsen dragen hier ook aan bij.
- Toeleiding naar sport- en beweegaanbod is cruciaal om inclusie te bevorderen. Hiertoe werken buurtsportcoaches van Sportief Zeist, wijkmanagers, eerstelijnszorg en Meander Omnium samen om mensen stapsgewijs toe te leiden naar structureel sport- en beweegaanbod in de wijken.

7. Sport- en beweegaanbod is bekend

- Het sportplatform in oprichting bundelt de krachten van de sportaanbieders in Zeist en ziet erop toe dat het aanbod zich adequaat presenteert aan alle Zeistenaren. Een digitaal overzicht op internet is in ontwikkeling.
- Alle netwerkpartners van SPAZ maken gebruik van het overzicht van alle sportaanbieders, zodat werving, activering, doorverwijzing, toeleiding en introductie van (nieuwe) leden en deelnemers een stimulans krijgen.

III - Vitale sportaanbieders

8. Hoge kwaliteit van ondersteuning sportaanbieders

- De clubondersteuning vanuit Sportief Zeist draagt er zorg voor dat alle sportaanbieders met maatschappelijke impact een rol kunnen spelen in SPAZ. Het versterken van sportaanbieders in organisatorisch opzicht staat hierin centraal, zodat zij hun maatschappelijke rol kunnen waarmaken. Het monitoren van de vitaliteit van clubs maakt deel uit van het clubondersteuningsbeleid.
- Ondersteuning van clubs heeft betrekking op bestuurscoaching, procesbegeleiding, vrijwilligersbeleid, ledenwerving en ontwikkeling verenigingsbeleid/ visie. Hiertoe zetten wij ook (kosteloze) services in die wij kunnen inzetten vanuit het landelijk sportakkoord. De adviseur lokale sport kan hierbij helpen.

9. Positieve sportcultuur

- In de periode 2023-2026 zorgen wij er gezamenlijk voor dat alle sportaanbieders de basiseisen sociale veiligheid en integriteit hebben ingevoerd. Sportief Zeist begeleidt dit proces, in samenspraak met de sportbonden. Veilige sport behoort immers, voor zover mogelijk, geborgd te zijn.
- Sportplezier staat voorop bij het stimuleren van sporten en bewegen. Dat betekent dat trainers, coaches en jeugdleiders een zekere basis aan pedagogisch-didactische kennis en vaardigheden moeten hebben. Samen met Sportief Zeist, de bonden, POS en NOC*NSF willen wij clubkadercoaching een impuls geven zodat trainersbegeleiding op elke club normaal is.

10. Open clubs

- De clubondersteuner van Sportief Zeist selecteert naar aanleiding van kennismakings- en intakegesprekken met de sportaanbieders die clubs die extra waarde genereren omdat zij zich openstellen voor maatschappelijke activiteiten. Dit zijn open clubs waar iedereen welkom is, met welke achtergrond en met welke ervaring dan ook. Open clubs kunnen bijvoorbeeld een rol spelen bij de uitdagingen in SPAZ en GALA (valpreventie, een tegen eenzaamheid, kansrijke start, mentale gezondheid etc).
- Open clubs gaan samenwerkingsverbanden aan met maatschappelijke partners en bedrijven in Zeist om zoveel mogelijk mensen in beweging te krijgen. Deze samenwerkingsverbanden maken deel uit van SPAZ. Denk hierbij aan zorg en welzijn, scholen, kinderopvang. Sportief Zeist kan hierbij bemiddelen.

Sport- en Preventie Akkoord Zeist

Samen naar een gezond en sportief Zeist